

Marzanna Lament

Politechnika Radomska

**WYCENA LOKAT ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ
JAKO ELEMENT RYZYKA OPERACYJNEGO**

Streszczenie: Wycena lokat stanowi istotny element zarządzania zakładem ubezpieczeń i wpływa na prezentację danych sprawozdania finansowego i jego sytuację finansową poprzez przyjęte zasady wyceny. Niestety, jak każdy pomiar, wycena nie jest jednoznacznie obiektywna, dlatego ryzyko operacyjne jest jej nieodłącznym elementem przejawiającym się jako ryzyko zawodności ludzi, systemów, procesów lub zdarzeń zewnętrznych. Nieprawidłowa wycena lokat wpływa na zniekształcenie sprawozdania finansowego i jest oszustwem określanym jako oszukańcza sprawozdawczość finansowa, uważana za najbardziej niebezpieczny typ oszustwa księgowego. Zatem wycena lokat jest istotnym elementem ryzyka operacyjnego i stanowi realne zagrożenie, dlatego należy wdrażać mechanizmy kontrolne, zapobiegające oszustwom księgowym wywołanym przez nieprawidłową wycenę lokat.

1. Wstęp

Wiarygodna i przeprowadzona zgodnie z obowiązującym stanem prawnym wycena lokat zakładu ubezpieczeń stanowi podstawę do podejmowania racjonalnych decyzji, zapewnia sprawowanie odpowiedniej kontroli przez właścicieli, a także jest podstawą dokonywanej alokacji kapitału. Ze względu na dominujący udział lokat w aktywach bilansu zakładu ubezpieczeń ich wycena nabiera istotnego znaczenia, również dlatego że nieprawidłowa wycena powoduje fałszowanie materiałów źródłowych, będących podstawą oceny sytuacji finansowej zakładu ubezpieczeń, co utrudnia podejmowanie racjonalnych decyzji i przewidywanie potencjalnych zagrożeń kontynuowania działalności. Stanowi zatem istotny element ryzyka funkcjonowania zakładu ubezpieczeń.

2. Metody wyceny aktywów i pasywów

Każdy składnik majątkowy ma swoją wartość, która jest ustalana według określonych zasad wyceny. W teorii i praktyce podmiotów gospodarczych istnieje wiele

odmiennych zasad i metod wyceny, które mogą doprowadzić do ustalenia różnych wartości tego samego składnika majątkowego.

Biorąc pod uwagę moment, w którym dokonuje się pomiaru, można wyróżnić dwa podstawowe rodzaje wyceny:

- wstępną – stosowaną wówczas, gdy dany składnik aktywów i pasywów ujmowany jest w księgach rachunkowych po raz pierwszy;
- bilansową – dokonywaną na koniec okresu sprawozdawczego w związku z zamykaniem ksiąg rachunkowych i sporządzaniem sprawozdania finansowego na dzień bilansowy. Sporządzenie zamknięcia rocznego wiąże się z koniecznością weryfikacji realności wycen figurujących w księgach aktywów i pasywów. Wycena bilansowa powinna uwzględniać zmiany wartości, które mogły zostać spowodowane m.in. zmianami kursów walut, postępem technicznym, zmianami stóp procentowych itp.

Wartość aktywów i zobowiązań na dzień ich wstępnego ujęcia jest wartością aktualną, ale tylko w tym momencie. W przypadku wyceny bilansowej, kiedy ponownie wycenia się pozyskane w przeszłości aktywa, powstaje problem, w jaki sposób je wycenić, tj. czy pozostać przy wartości historycznej, czy zastosować koncepcję wartości godziwej.

Zasada kosztu historycznego mówi, że aktywa wymierzane są w kwotach gotówki lub jej ekwiwalentów wydatkowanych w momencie nabycia bądź w wartości godziwej określonej w momencie nabycia. Zobowiązania natomiast ujmowane są w kwotach świadczeń otrzymywanych w zamian za podjęcie zobowiązania lub w kwotach gotówki czy jej ekwiwalentów przewidywanych do zapłacenia przy rozliczeniu zobowiązania w normalnym trybie finansowym.

Koszt historyczny jest koncepcją, która bazuje na zasadzie ostrożności, określonej w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Zasada ta polega na dokonywaniu wyceny poszczególnych składników aktywów i pasywów przy zastosowaniu rzeczywiście poniesionych na ich nabycie (wytworzenie) cen (kosztów) przy zachowaniu ostrożności, tj. wycena powinna ujmować wszystkie koszty i tylko zrealizowane przychody. Oznacza to, że składnik majątku ujmowany jest w cenie niższej – nabycia lub aktualnej w momencie wyceny.

Wycena według wartości godziwej jest odpowiedzią na potrzeby informacyjne inwestorów, dla których informacje, ustalone zgodnie z zasadami kosztu historycznego, nie są w pełni użyteczne. Wartość godziwa to kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązаныmi ze sobą stronami [art. 28 ust. 6 ustawy o rachunkowości].

Artykuł 44b ust. 4 ustawy o rachunkowości precyzuje, w jaki sposób dla danego składnika aktywów lub pasywów wyznaczana jest wartość godziwa. Pomimo to odejście od wyceny według kosztu historycznego na rzecz wyceny według wartości godziwej zwiększa zakres uznaniowości, co powoduje wzrost stopnia niepew-

ności co do trafności decyzji podejmowanych na podstawie informacji tworzonych w rachunkowości, przy zachowaniu podstawowego warunku, jakim jest zbliżenie do wartości rynkowej mierzonych aktywów i pasywów. Brak aktualnych cen rynkowych powoduje, że wycena przeprowadzana jest na podstawie modeli, np. modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych, w których poziom parametrów może być przedmiotem subiektywnej opinii zarządu, a wysokość zysków może być przedmiotem manipulacji.

Zasady wyceny według wartości godziwej są obowiązujące od 2005 r. dla wszystkich spółek giełdowych sporządzających skonsolidowane sprawozdanie finansowe. Warto jednak zauważyć, że od lipca 2009 r. odstąpiono od wyceny według wartości godziwej ze względu na kryzys finansowy. Celem tych rozwiązań było stworzenie bankom posiadającym portfel instrumentów dłużnych możliwości zaniechania bieżącej wyceny tego portfela i związanych z tym odpisów zmniejszających jego wartość, biorąc pod uwagę całkowitą utratę wartości tych aktywów przy uwzględnieniu bieżącego stanu rynku.

Zgodnie ze zmianą aktywa finansowe podzielono na dwie grupy:

- pożyczki i inne proste papiery dłużne – ujęcie według kosztu historycznego, pod warunkiem że są długoterminowe,
- pozostałe aktywa – ujęcie według wartości godziwej.

Od 2012 r. wymienione reguły będą obligatoryjne, aktualnie ich stosowanie uzależnione jest od decyzji podmiotu gospodarczego.

Warto zwrócić uwagę, że brak jest jednoznaczności w zakresie wymienionych grup aktywów, co może być źródłem nadużyć w obszarze wyniku finansowego, gdyż wycena według kosztu historycznego i wycena według wartości godziwej opierają się na różnych zasadach i odmiennie wpływają na wizerunek jednostki gospodarczej, prezentowany w sprawozdaniu finansowym.

3. Zasady wyceny lokat zakładu ubezpieczeń

Wycena lokat zakładu ubezpieczeń, dokonana na dzień bilansowy, powinna zostać przeprowadzona z zachowaniem ostrożności, zgodnie z zasadami przewidzianymi dla poszczególnych kategorii lokat lub jeśli dotyczy to lokat, których ryzyko ponosi ubezpieczający, wyceny dokonuje się według wartości godziwej. Do lokat, dla których przewidziano odpowiednie kategorie wyceny, należą [paragraf 19 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji]:

- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, gdy możliwe jest ustalenie wartości godziwej – według wartości godziwej,
- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, gdy wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić – aktywa fi-

- nansowe, dla których ustalono termin wymagalności – według skorygowanej ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości, w pozostałych przypadkach – według ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości,
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności – według skorygowanej ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości,
 - pożyczki udzielone i należności własne – według skorygowanej ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości,
 - udziały w jednostkach podporządkowanych – metodą praw własności,
 - nieruchomości – według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o wartość naliczonego na dzień bilansowy umorzenia, z uwzględnieniem trwałej utraty wartości,
 - pozostałe lokaty – według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, z uwzględnieniem trwałej utraty wartości.

Wartość lokat zostaje urealniona poprzez odpisy aktualizujące, stanowiące korektę dotychczasowej ich wartości. Przyczyną odpisów aktualizujących jest zatem trwała utrata wartości oraz wycena aktywów. Trwała utrata wartości ma nastąpić, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znacznej części lub w całości przewidywanych korzyści ekonomicznych. Dokonanie odpisu aktualizującego doprowadza wartość składnika aktywów, wynikającą z ksiąg rachunkowych, do wartości godziwej.

Zgodnie z paragrafem 20 ust. 2 rozporządzenia w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń przy ustalaniu trwałej utraty wartości aktywów finansowych, stanowiących lokaty zakładu ubezpieczeń, uwzględnia się sytuację finansową podmiotów, w których te aktywa zostały ulokowane, spadek wartości aktywów netto tych podmiotów, zaistniały pomiędzy dniem ich nabycia a dniem bilansowym, przypadający na posiadane przez zakład ubezpieczeń aktywa finansowe. W przypadku aktywów finansowych objętych gwarancjami przy ustalaniu utraty wartości uwzględnia się również sytuację finansową gwaranta.

Różnice z tytułu aktualizacji wyceny lokat ujmuje się w przychodach lub kosztach działalności lokacyjnej [paragraf 22 ust. 1 cytowanego rozporządzenia] bądź w kapitale z aktualizacji wyceny, jeśli różnice z tytułu aktualizacji wyceny lokat dotyczą aktywów finansowych, dostępnych do sprzedaży, które nie są uwzględnione przy ustalaniu wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych [paragraf 22 ust. 2 rozporządzenia] lub dotyczą lokat zaliczonych do kategorii udziału w jednostkach podporządkowanych [paragraf 22 ust. 3 rozporządzenia].

Dokonując zatem wyceny lokat, zakład ubezpieczeń nie tylko je urealnia, lecz także wpływa na sumę bilansową oraz na wynik finansowy. Można zatem stwierdzić, że niedokonywanie odpisów aktualizujących lub zaniżanie ich wartości przyczynia się do zawyżenia wartości jednostki, a także zawyżenia wyniku finansowego, poprzez nieujawnianie rzeczywistych kosztów. Nawarstwienie się takiej sytu-

acji istotnie wpływa na kondycję finansową zakładu ubezpieczeń, a także na ostrzeżenie go przez ubezpieczających oraz pozostałych ubezpieczycieli i inne podmioty rynku ubezpieczeniowego.

4. Elementy ryzyka operacyjnego występujące przy wycenie lokat

Działalność lokacyjna zakładów ubezpieczeń wiąże się przede wszystkim z ryzykiem:

- rynkowym, związanym ze zmiennością i niepewnością wartości rynkowej przyszłych przepływów pieniężnych, dotyczących aktywów i zobowiązań, a w szczególności wynikającym m.in. z następujących rodzajów ryzyka częściowego: stóp procentowych, ryzyka walutowego, reinwestycji, koncentracji,
- kredytowym, związanym z niezdolnością kontrahenta do wypełniania bilansowych i pozabilansowych zobowiązań finansowych, wynikających z zawartej umowy, a w szczególności m.in. z ryzykiem bezpośredniej niewypłacalności, obniżeniem kondycji finansowej.

Z działalnością lokacyjną, podobnie jak z całokształtem działalności zakładu ubezpieczeń, wiąże się ryzyko operacyjne, które definiowane jest jako ryzyko strat wynikających z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub ze zdarzeń zewnętrznych [*International...* 2004].

Na potrzeby zakładów ubezpieczeń ryzyko operacyjne zostało zdefiniowane przez Grupę Roboczą Międzynarodowego Stowarzyszenia Aktuariuszy ds. Oceny Wypłacalności Ubezpieczycieli (IAA Insurer Solvency Assessment Working Party) jako ryzyko wynikające z niedopasowania lub błędnych systemów i procesów biznesowych, nieprzestrzegania właściwych procedur, błędów personelu (zdarzeń wewnętrznych) oraz zdarzeń zewnętrznych [*Klasyfikacja...* 2005].

Wycena lokat zakładu ubezpieczeń jest zadaniem bardzo skomplikowanym z następujących powodów:

- lokaty stanowią znaczącą pozycję w bilansie i posiadają określoną specyfikę wynikającą z konieczności zabezpieczenia przede wszystkim ich bezpieczeństwa, gdyż w znacznym stopniu tworzone są z rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, będących przyszłymi zobowiązaniami wobec ubezpieczonych;
- jak każdy pomiar – wycena nie jest jednoznacznie obiektywna, tzn. należy sobie odpowiedzieć na następujące pytania [Kutera, Hołda, Surdykowska 2006]:
 - co mierzyć?,
 - jak mierzyć (wyceniać)?,
 - jakie informacje ujawniać w sprawozdaniu finansowym?,
 - jak prezentować te informacje?;
- jest narażona na niepoprawny pomiar ze względu na ryzyko zawodności ludzi, systemów lub zdarzeń zewnętrznych.

Wycenie lokat towarzyszy zatem niepewność, która stanowi element ryzyka operacyjnego. Czynniki wywołujące to ryzyko w odniesieniu do wyceny lokat można ująć w dwóch grupach:

- czynniki niezawinione, wynikające z awarii systemów lub technologii, a także błędów w przyjętych procedurach wewnętrznych,
- czynniki zawinione (świadome), stanowiące element oszustwa księgowego, będące wynikiem działania ludzi.

Zatem niezawinione błędy (nieumyślne) będą efektem działania procesów, systemów lub zdarzeń zewnętrznych, natomiast błędy o charakterze umyślnym zostaną spowodowane przez czynnik ludzki. W tabeli 1 przedstawiono udział poszczególnych czynników w ryzyku operacyjnym na podstawie badań przeprowadzonych przez Risk Management Association.

Tabela 1. Czynniki ryzyka operacyjnego

Czynniki ryzyka operacyjnego	Udział w %
Procesy	64
Ludzie	25
Systemy	2
Zdarzenia zewnętrzne	7

Źródło: Risk Management Association, www.rmahg.org.

5. Niezawinione błędy w wycenie lokat

Nieumyślne błędy w wycenie wynikają z faktu, że w rachunkowości nie istnieją bezdyskusyjne kryteria pomiaru. Oceniający musi dotrzeć do właściwych źródeł informacji, wybrać kategorie wyceny, które zbliżają przedmiot oceny maksymalnie do rzeczywistości, czyli do jego wartości rynkowej (godziwej). Pokonanie tych trudności stanowi element ryzyka operacyjnego – jest bowiem uzależnione od wiedzy i zdolności analitycznych pracownika, a także elementem jego kreatywności. Należy jednak podkreślić, że nie są one raczej efektem podejmowanych decyzji – czasem wycena ma charakter uznaniowy, tj. uzależniony od decyzji zespołu, gdyż nie występują „sztywno” określone zasady wyceny. Następuje to zwłaszcza wówczas, gdy ulegają zmianie obowiązujące przepisy i należy ponownie opracować obowiązujące wzorce.

Rozwiązaniem istotnie eliminującym nieumyślne błędy w wycenie lokat jest oparcie systemu rachunkowości na zestawie sztywnych, jednorozwiązaniowych norm, które eliminowałyby wątpliwości dotyczące zasad wyceny, sposobu ujawniania informacji oraz zasad ich prezentacji w sprawozdaniu finansowym.

6. Wycena jako element oszustwa księgowego

Zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rewizji Finansowej (MSRF 240) oszustwo stanowi zamierzone działanie podjęte przez jednego lub kilku członków kierownictwa, pracowników lub strony trzecie, które powoduje powstanie nieprawidłowości w sprawozdaniu finansowym. Może ono polegać na [Międzynarodowe Standardy Rewizji Finansowej 2005]:

- manipulacji, zawłaszczeniu lub zmianie danych bądź dokumentów,
- zawłaszczeniu majątku,
- wyłączeniu lub pominięciu w zapisach księgowych bądź dokumentach skutków transakcji,
- rejestrowaniu transakcji pozornych,
- niewłaściwym stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości.

Nieprawidłowa wycena lokat będzie elementem oszustwa, ujętym przede wszystkim w pozycji – niewłaściwa polityka rachunkowości, choć jej elementy można znaleźć także w pozycji – manipulacja danymi, zafalszowanie lub zmiana danych bądź wyłączenie ich lub pominięcie w zapisach księgowych. Nieprawidłowa wycena lokat wpływa na wzrost ryzyka, że sprawozdanie finansowe zostało zniekształcone i będzie oszustwem określanym jako oszukańcza sprawozdawczość finansowa, uważanym za najbardziej niebezpieczny typ oszustwa księgowego ze względu na duże straty, które powoduje. Przedstawiono to w tabeli 2. (Poszczególne udziały po zsumowaniu nie dają sumy 100% z powodu zaliczenia niektórych typów oszustw jednocześnie do kilku kategorii).

Tabela 2. Średni koszt oszustw księgowych i ich struktura

Typ oszustwa	2002		2004		2006		2008	
	udział w %	średni koszt w mln USD	udział w %	średni koszt w mln USD	udział w %	średni koszt w mln USD	udział w %	średni koszt w mln USD
Oszukańcza sprawozdawczość finansowa	5,1	4,25	7,9	1,0	10,6	2,0	10,3	2,0
Zawłaszczenie majątku	85,7	0,08	92,7	0,93	91,5	0,15	88,7	0,15
Pozostałe	12,8	0,53	30,1	0,25	30,8	0,538	27,4	0,375

Źródło: opracowanie własne na podstawie [2002 Report... 2003; 2004 Report... 2005; 2006 Report... 2007; 2008 Report... 2009].

Oszustwa księgowe wykazują tendencję wzrostową – w 2007 r. wystąpiły w 12% badanych podmiotów, podczas gdy w 2003 r. w 4%, a w 2005 r. w 11% badanych podmiotów. W 2007 r. nastąpiło 3-krotne zwiększenie liczby podmiotów,

w których wystąpiło oszustwo księgowe. Występowanie oszustw księgowych w strukturze przestępstw gospodarczych przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Rodzaje przestępstw gospodarczych w latach 2003–2007 (w % badanych podmiotów)

Rodzaje przestępstw gospodarczych	Lata		
	2003	2005	2007
Sprzeniewierzenie aktywów	2,6	29,0	30,0
Oszustwa księgowe	4,0	11,0	12,0
Korupcja	6,0	11,0	13,0
Pranie brudnych pieniędzy	1,0	3,0	4,0
Naruszenie własności intelektualnej	11,0	12,0	15,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Economic...* 2008].

Zakłady ubezpieczeń należą do sektora, w którym najliczniej odnotowuje się oszustwa księgowe, bo aż w 57% badanych podmiotów (tabela 4).

Tabela 4. Oszustwa księgowe w wybranych sektorach działalności w 2007 r.

Sektor działalności	Oszustwa księgowe w % badanych podmiotów
Ubezpieczenia	57
Sektor publiczny	54
Motoryzacja	44
Transport	40
Ochrona zdrowia	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Economic...* 2008].

W sektorze ubezpieczeń najczęściej występującymi oszustwami są sprzeniewierzenie aktywów (46% badanych podmiotów) oraz korupcja (19% badanych podmiotów). Szkody wywołane przestępstwami gospodarczymi przybierają znaczne rozmiary, a sektor ubezpieczeniowy niestety jest uznawany za najbardziej obciążony. Przedstawiono to w tabeli 5.

Tabela 5. Przeciętne koszty i straty wywołane przestępstwami gospodarczymi w wybranych sektorach w 2007 r.

Wyszczególnienie	Przeciętna bezpośrednia strata w USD	Przeciętne koszty pośrednie w USD	Całkowite średnie koszty w USD
Ogółem	2 420 700	550 356	2 971 056
Ubezpieczenia	4 476 717	1 018 114	5 494 831
Produkcja przemysłowa	4 337 975	758 851	5 096 826
Technologie	3 462 819	554 895	4 017 714
Rozrywka i media	3 118 516	300 862	3 419 378
Przemysł farmaceutyczny	2 479 047	357 251	2 836 298

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Economic...* 2008].

Przeciętna bezpośrednia strata wywołana przestępstwami gospodarczymi stanowi 54,07% takiej straty w sektorze ubezpieczeń, a przeciętne koszty pośrednie to 54,05% takich kosztów w sektorze ubezpieczeń, tzn. że straty i koszty przestępstw gospodarczych w sektorze ubezpieczeń są dwukrotnie wyższe niż przeciętnie w gospodarce.

7. Podsumowanie

Problem wyceny lokat jest niewątpliwie istotnym zagadnieniem dla zarządzających zakładami ubezpieczeń. Ze względu na znaczny udział lokat w bilansie ich wycena wpływa na sytuację finansową zakładu ubezpieczeń. Zarządzanie lokatami zakładu ubezpieczeń wiąże się przede wszystkim z ryzykiem kredytowym i rynkowym, ale ryzyko wyceny lokat należy uznać za element ryzyka operacyjnego.

Ryzyko wyceny lokat będzie wiązało się z błędami nieumyślnymi, będącymi efektem działania procesów, systemów i ludzi, oraz błędami umyślnymi, które można zakwalifikować jako oszustwa księgowe będące efektem działania ludzi. Sektor ubezpieczeniowy należy do grupy najbardziej narażonych na oszustwa księgowe, a przeprowadzone badania wykazują tendencję wzrostową.

Niebezpieczeństwo oszustw księgowych wynika nie tyle ze znacznych ich rozmiarów, co z wysokich kosztów, które one wywołują. Wycena lokat stanowi zatem istotny element ryzyka operacyjnego w zakładach ubezpieczeń i zarządy powinny mieć świadomość realnego zagrożenia i wdrażać odpowiednie mechanizmy kontrolne, zapobiegające oszustwom księgowym wywoływanym przez nieprawidłową wycenę lokat.

Literatura

- 2002 *Report to the nation on occupational fraud and abuse*, Association of Certified Fraud Examiners, USA 2003.
- 2004 *Report to the nation on occupational fraud and abuse*, Association of Certified Fraud Examiners, USA 2005.
- 2006 *Report to the nation on occupational fraud and abuse*, Association of Certified Fraud Examiners, USA 2007.
- 2008 *Report to the nation on occupational fraud and abuse*, Association of Certified Fraud Examiners, USA 2009.
- Economic crime: People, culture and controls*, Price Waterhouse Coopers 2008.
- International convergence of capital measurement and capital standards a revised framework*, Bank for International Settlements, Basel Committee on Banking Supervision, Basel 2004.
- Klasyfikacja ryzyk ponoszonych przez zakłady ubezpieczeń*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2005.
- Kutera M., Hołda A., Surdykowska S.T., *Oszustwa księgowe. Teoria i praktyka*, Difin, Warszawa 2006.
- Międzynarodowe Standardy Rewizji Finansowej*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2005.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz.U. nr 226, poz. 1825).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2009, nr 152, poz. 1223 z późn. zm.).

THE VALUATION OF INSURANCE COMPANY INVESTMENTS AS AN ELEMENT OF OPERATING RISK

Summary: The investments valuation forms a material element of the insurance company's management and affects the presentation of the financial statement's data and its financial situation due to the accepted principles of valuation. Unfortunately, like all measurement, the valuation is not explicitly objective and that is why the operating risk is its inherent element, which shows the people, systems, processes or external events' unreliability risk. The risk accompanying the valuation of the investment can be divided into two groups: uncommitted, due to the fact that in accountancy there are not indisputable criteria of measurement; and willful, being an element of an accounting fraud. The incorrect investment valuation may end in the deformation of the financial statement called a fraud and defined as the fraudulent statements.